

אהבת תורה

מצוות תלמוד תורה היא אחת מהמצוות הייחודיות ביותר, וכמו שלימדונו חז"ל: "תלמוד תורה כנגד כולם" (פאה א, א). בדברי חז"ל לנו רואים כי במצווה זו ישנה ייחודיות מצד הקשר המיוחד בין האדם הלומד לבין התורה הנלמדת, הן מצד ההנאה שהלימוד גורם לאדם, והן מצד החיבור העמוק והמשמעותי של הלומד לתוכן הקדוש העליון והנשגב שבו הוא עוסק.

פירוש רבנו אברהם מן ההר

(מסכת נדרים דף מח.)

במשנה במסכת נדרים מבואר שאם אדם אוסר על חברו ללמוד בספרי קודש, חבירו אכן נאסר. רבינו אברהם מן ההר (חי בתקופת הראשונים), מקשה מדוע הוא נאסר, והרי זה סותר את הכלל שמצוות אינן להנאה, ולכן לא אמור להיות איסור ללמוד בספרי קודש. בתירוץ לקושיה זו הוא מייסד יסוד משמעותי מאד בענין מצוות תלמוד תורה:

"ואיכא מאן דמקשה (ויש מי שמקשה): והיאך נאסרים לקרות בספרים, והלא מצווה היא, ומצוות לאו להנות ניתנו (מצוות לא ניתנו להנאה)?! ולא קושיא היא (ואין זו קושיה), דלא שייך טעמא (שלא שייך הטעם) דמצוות לאו ליהנות אלא במצווה שהיא תלויה במעשה שכשאדם עושה אותה אינו מתכוין לדבר הנאה, שאינו עושה אותה להנאת גופו אלא לעשות מה שנצטווה מאת השם... אבל מצות לימוד שהיא ענין ציור הלב וידיעת האמת, עיקר הציווי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג עליהנות במדע לשמח לבבו ושכלו כדכתיב (כמו שכתוב בפסוק): 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. הילכך לא שייך למימר (לומר) במצוות תלמוד דלא ניתן ליהנות, שעיקר מצוותו היא ההנאה והתענוג במה שמשיג ומבין בלימודו...".

הקדמת האגלי טל

שמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בעניין לימוד תורתנו הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו, אין זה לימוד התורה כל-כך לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו.

ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא, כי זה היא עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה [ועיין פירוש רש"י סנהדרין נח. ד"ה ודבק].

ובזוהר הקדוש: "בין יצר הטוב ובין יצר הרע אין מתגדלין אלא מתוך שמחה: יצר הטוב מתגדל מתוך שמחה של תורה, יצר הרע...". ואם אמרת שעל ידי השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה, או על-כל-פנים לשמה ושלא לשמה, הרי שמחה זו עוד מגרע כוח המצוה ומכהה אורה, ואיך יגדל מזה יצר הטוב? וכיון שיצר הטוב מתגדל מזה, בוודאי זהו עיקר המצוה.

ומדינא (ומודים), שהלומד לא לשם מצוות הלימוד, רק מחמת שיש לו תענוג בלימודו, הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה, כהא דאוכל (כמו מי שאוכל) מצה שלא לשם מצוה רק לשם תענוג אכילה; ובהא (ובזה) אמרו "לעולם יעסוק... שלא לשמה, שמתוך...". אבל לומד לשם מצוה ומתענג בלימודו, הרי זה לימוד לשמה, וכולו קודש, כי גם התענוג - מצוה.